

В. М. Заєць

**Наукова школа М. А. Давидова як базисна система
народно-інструментального виконавського музикознавства**

Стаття розглядає наукову школу М. А. Давидова як освітню систему, що є базовою структурою для підготовки висококваліфікованих музикантів-виконавців і науково-педагогічних кадрів в галузі народно-інструментального виконавства.

Ключові слова: наукова школа, виконавське музикознавство, М. А. Давидов.

Актуальність дослідження. Історія науки знає немало прикладів, коли відомі вчені, основоположники наукових течій не стали фундаторами наукових шкіл (Д. Менделєєв, І. Ньютон, А. Ейнштейн, ін.).

Адже школа виникає тоді, коли програма її лідера стає основою діяльності колективу. Наставник робить учнів і колег учасниками своєї ідеї, своєї творчості, для чого необхідні його неабияке «...прагнення до колективного способу роботи, висока комунікативність, контактність, потреба в передачі своїх поглядів і їх обговорень» [6, с. 49], що, безумовно, вимагає від лідера комплекс якостей, якими повинен володіти керівник школи.

За класифікацію О. Ю. Грезневої лідера школи характеризує комплекс якостей, головними серед яких є здібності: дослідника; організатора; педагога; керівника школи з відповідними етичними й морально-етичними характеристиками [6].

М. А. Давидова як дослідника, передусім, характеризує те, що він на основі узагальнення прогресивних досягнень музично-виконавської педагогіки науково обґрунтував дві теорії: перекладення-транскрипції в репертуарному аспекті, – в кандидатській дисертації «Теоретичні основи перекладень інструментальних творів для баяна» [8] і формування виконавської майстерності баяніста – в докторській дисертації «Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста» [9], і на підставі їх синтезу створив цілісну наукову концепцію, що оптимально розкриває основні

закономірності виконавської художньої майстерності і становить теоретичний базис його *наукової авторської школи*, який спирається на три визначені Г. Г. Нейгаузом складові виконавського процесу – інструмент, музику (кандидатська дисертація) та виконавство (докторська дисертація).

У цілому дослідницький доробок М. А. Давидова – це понад 100 опублікованих наукових, у тому числі 27 монографічних праць.

Розвиткові теорії та практики музичного виконавства присвячено публікацію низки статей М. А. Давидова, що мають надзвичайно широкий діапазон проблематики. Розглянувши тематику публікацій за їх спрямованістю, можна виділити 5 основних позицій. А саме: 1) музично-освітні проблеми; 2) особистості; 3) основи майстерності; 4) баянно-акордеонне мистецтво; 5) сьогодення академічного народного інструментарію.

Заслуга М. А. Давидова полягає також і в тому, що навколо предмета свого дослідження він створив справжню школу науковців, залучивши молодих перспективних учених до розробки фахових проблем. Це підтверджується тим, що тематика та окремі ідеї, обґрунтовані в наукових розробках М. А. Давидова, знайшли підтвердження й подальший розвиток у багатьох науково-методичних працях із музичної педагогіки, зокрема в понад 20 дисертаціях (одна з них – докторська) його однодумців і послідовників. У шістнадцяти з них він є науковим керівником.

У них розкривається концепція наукової школи М. Давидова, про що свідчить зроблена нами класифікація дисертацій, присвячених:

1) науковій розробці *цілісних концепцій* формування виконавської майстерності гри на різних музичних інструментах (Н. Брояко «Теоретичні аспекти виконавської техніки бандуриста» [3]; М. Михайленко «Теоретичні основи формування виконавської техніки гітариста»; В. Білоус «Психологічні аспекти формування виконавської художньої майстерності» [2]; Ю. Лисенко «Теоретичні основи формування виконавської майстерності балалаечника», що знаходиться в стадії підготовки до захисту);

2) теоретичному обґрунтуванню окремих *складових* виконавської техніки (Ю. Бай «Теоретичні основи формування внутрішньої сутності музично-ігрових рухів баяніста» [1]; Г. Шахов «Теоретичні основи формуваннями музично-слухових навичок музиканта-виконавця» [23]; А. Черноіваненко «Фактура у визначенні виражальних властивостей баянної музики» [22]);

3) дослідженню історичної еволюції розвитку українського народно-інструментального мистецтва (В. Князєв «Еволюція виконавської техніки Української баянної школи (друга половина ХХ століття)» [14]; І. Єргієв «Український «Модерн-баян» як феномен світового мистецтва» [11]; Є. Іванов «Академічне баянно-акордеонне мистецтво на Україні» [12]; І. Панасюк «Творчість С. Баштана в контексті становлення Київської школи академічного бандурного виконавства» [16]);

4) проблемам темброво-інструментального мислення (В. Дейнега «Перекладення як процес переосмислення засобів оркестрової виразності» [10], О. Трофимчук «Темброва еволюція в українській народно-оркестровій музиці» [20]);

5) проблемам баянного репертуару (А. Гончаров «Неофольклористичні тенденції у баянній творчості В. Зубицького» [5]; А. Сташевський «Баянне мистецтво в Україні: тенденції розвитку оригінальної музики та індивідуальне втілення жанрово-стильового аспекту у творчості Володимира Рунчака» [19] та ін.).

Як бачимо, ці дослідження торкаються вельми широкого кола наукової й методологічної проблематики, об'єднаної центральною ідеєю засновника школи – формування виконавської майстерності, що стосується не тільки баяна, а й інших музичних інструментів; поглиблення розгляду окремих аспектів формування виконавської майстерності; виходу за межі сольного виконавства – на простір оркестрово-тембрового мислення; еволюційних процесів в історичному розвитку жанру; репертуарних проблем тощо.

Зважаючи на це, ми представляємо науковий масив представників наукової школи М. А. Давидова у вигляді наступного викладу стосовно їх спрямування в запропонованій нами класифікації:

1. *Створення концепції науково-практичної школи або її частини* (роботи: Ю. Бая – формування навичок; Н. Брояко, М. Михайленка – концепція технології; І. Панасюка, Фан Дін Тана – становлення школи як системи; Г. Шахова – формування слухових навичок музиканта-виконавця).

2. *Розробка окремих аспектів з науково-практичної проблематики школи* (роботи: В. Білоус – виконавська психологія; В. Самітова – фахове мислення музиканта-виконавця).

3. *Проблеми темброво-оркестрового творчого та інструментального мислення* (роботи: В. Дейнеги – творче переосмислення засобів і прийомів, С. Калмикова – академічна камернізація, В. Князева – еволюція виконавської техніки, О. Трофимчука – темброве мислення, А. Черноіваненко – осмислення фактурної технології).

4. *Проблеми створення репертуару* (роботи: А. Гончарова – автентика – академізм; І. Єргієва – осучаснення баянного мистецтва й камернізація баяна в академічній сфері; О. Олексієнка, А. Сташевського – еволюція оригінальної музики).

Кластерний аналіз дозволяє представити дані дослідження в контексті розвитку ідей школи М. А. Давидова.

1. *Створення концепції науково-практичної школи або її частини.*

Спираючись на основні положення наукових розробок професора М. А. Давидова, М. Михайленко у своїй роботі «Теоретичні основи формування виконавської майстерності гітариста» розробив науково обґрунтовану систему методологічних настанов щодо створення сучасної вітчизняної гітарної школи в контексті прогресивних тенденцій світових процесів і критеріїв.

Інтонаційності і класифікації музичного інструментарію на основі опанування органіки й специфіки виконавської техніки (див. першу главу підручника М. А. Давидова [9]) присвячено кандидатську дисертацію Н. Брояко

«Теоретичні аспекти формування виконавської техніки бандуриста» [3] (наук. кер. М. А. Давидов, К., 1996). Аналогічно до аналізу виражальних можливостей баяна, вона дослідила темброву палітру струн на бандурі й переосмислила концепцію виконавської техніки стосовно специфіки звукоутворення і звуковидобування на своєму інструменті, спираючись на закономірності функціонування м'язів і утворення музично-ігрових рухів, загальні для різних музичних інструментів.

В основу захищеної в Москві кандидатської дисертації Г. Шахова «Музично-творчий розвиток керівників художньої самодіяльності в процесі навчання гри на народних інструментах» [23] (наук. кер. М. А. Давидов), підготовленої до захисту на матеріалах роботи автора «Теоретичні основи формування слухових навичок баяніста в процесі транспонування, гри по слуху та читання з нот» [23], було покладено основний зміст 2-ї глави (зокрема, підрозділ «Специфіка виконавського слуху» [9, с. 47-51], докторської дисертації М. А. Давидова).

У своїх численних статтях і, особливо, в підручнику «Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа)» [68] М. А. Давидов неухильно висловлює й аргументує думку про плідність вивчення історичних процесів творчого взаємопроникнення народно-інструментальних культур різних і навіть дуже віддалених географічно й ментально народів. Результатом цих роздумів постала дисертації на здобуття вченого ступеня кандидат мистецтвознавства асистента-стажиста Фан Дін Тана на тему «Гітарне мистецтво В'єтнаму (в контексті світового гітарного мистецтва)» [21] (наук. кер. М. А. Давидов, Київ, 1996).

Невід'ємною складовою Київської школи є школа бандури, здобутки якої висвітлені в підручнику М. А. Давидова «Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа)» [7].

З метою поглибленого і всебічного аналізу усіх сторін – становлення професійного сольного інструментального виконавства, створення оригінального репертуару та фахової педагогіки в жанрі – було написано

дисертацію І. Панасюка «Творча діяльність С. В. Баштана в контексті становлення Київської школи академічного бандурного мистецтва» [16].

2. *Розробка окремих аспектів з науково-практичної проблематики школи.*

Робота В. Самітова «Фахове мислення виконавського інтерпретаторського мислення музиканта-виконавця як критерій професійної майстерності» – дисертація на здобуття вченого ступеня доктор мистецтвознавства (наук. консульт. М. А. Давидов, Київ, 2013, дисертацію підготовлено до захисту) – це фундаментальне дослідження центральної проблеми музично-виконавського мистецтва, проведене як розвиток основних положень даної проблеми, лаконічно викладених у другій главі («Специфіка виконавського музичного мислення» – див. другу главу докторської дисертації М. А. Давидова [9]).

За словами самого автора, дана робота написана за матеріалами дослідження проблем музично-виконавського мистецтва. У центрі уваги – питання базисно-методологічної специфіки мислення музиканта-виконавця (інструменталіста). Інтерпретаційно визначені процесуальні почуттєво-розумові дії виконавської творчості музиканта аналізуються в кількох аспектах: професійно-технологічному, психофізіологічному, методологічному, естетичному, філософському [17].

Як вельми суттєве доповнення до всебічно розкритої М. А. Давидовим виконавської технології в штрихах, прийомах та засобах щодо звукотворчого самовираження виконавця, в роботі «Теоретичні основи удосконалення внутрішньої структури музично-ігрових рухів» [1] Ю. Бая (наук. кер. М. А. Давидов) розкрито основні принципи виконавської техніки (*прихованої внутрішньої структури*).

Дослідження В. Білоус «Психологічні аспекти формування виконавської художньої майстерності домриста» [2] (наук. кер. М. А. Давидов, Київ, 2005) ми розглядаємо як суттєве доповнення щодо специфіки суто *психологічного* аспекту у формуванні виконавської майстерності, по-новаторському розкритої

в розділах «Виконавський тонус», «Технічна домінанта», «Єдність емоціонального і раціонального факторів у виконавському процесі» докторської дисертації М. А. Давидова [9].

Як розвиток третьої глави докторської дисертації М. А. Давидова «Виховання виконавця», зокрема розділів «Культура почуттів» і «Виховання самостійності музиканта» [9], було підготовлено й захищено дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидат мистецтвознавства (наук. кер. М. А. Давидов, Київ, 1992) В. Самітова «Творча спрямованість процесу сумісної діяльності педагога і студента» [18].

3. Проблеми темброво-оркестрового творчого та інструментального мислення.

Поняттєво-термінологічну систему дослідження В. Дейнеги «Перекладення як процес переосмислення засобів оркестрової виразності» [86] – дисертації на здобуття вченого ступеня кандидат мистецтвознавства (наук. кер. М. А. Давидов, Одеса, 2006) складають принципи і прийоми перекладення інструментальних творів для баяна, розроблені в кандидатській дисертації М. А. Давидова [8].

У численних наукових статтях і, зокрема, в підручнику «Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа)» [7] М. А. Давидов наголошує: Україна належить до найбагатших країн світу щодо розмаїття народного музичного інструментарію, і тут існує унікальна потреба у створенні державних оркестрів народних інструментів *двох* однаково ментальних типів – на струнно-смичковій і на струнно-щипковій основі. Науковому обґрунтуванню закономірностей тембрової еволюції в українському музичному інструментарії призначено назване дослідження О. Трофимчук «Темброва еволюція в українській народно-оркестровій музиці» [20] (наук. кер. М. А. Давидов, Київ, 2007), де актуальною є проблема *тембрової сумісності темперованих і нетемперованих музичних інструментів*.

Поняття *інтонаційна виразність баяна*, обґрунтована в кандидатській і докторській дисертаціях М. А. Давидова [8; 9] й реалізована в його концертних

транскрипціях для баяна музичних творів української та європейської класики, написаних для скрипки соло, отримала подальший розвиток у дослідженні його колишнього учня – С. Калмикова – «Баянний ансамблево-оркестровий інструменталізм в історичній стильовій проекції» [13] (наук. кер. О. М. Маркова, Одеса, 2005), в проекції на більш масштабне оркестрове мислення у виконанні зразків музичної класики, адекватне камерній оркестровій одно тембровій звучності класичного камерного струно-смичкового оркестру.

Створенню цілісної теорії формування виконавської майстерності баяніста передувала майже столітня передісторія розвитку фахової музичної педагогіки, спрямованої на вдосконалення прийомів музично-ігрових рухів у процесі навчання баяністів; змістовність викладання гри на баяні, як відомо, пройшла кілька етапів – від емпіризму до сучасної науково обґрунтованої методології, які детально були проаналізовані В. Князевим у кандидатській дисертації на тему «Еволюція виконавської техніки Української баянної школи (друга половина ХХ століття)» [14] (наук. кер. М. А. Давидов, Київ, 2005).

Проблемі розкриття виконавської технології щодо відтворення різнопланової фактури на баяні в кандидатській і докторській дисертаціях М. А. Давидова [80; 81] присвячено багато належної уваги (мікроінтонування мелодичних ліній; фонічність у відтворенні фактури; переосмислення її компонентів при перекладенні; збагачення одноголосих ліній фактурними засобами в його транскрипціях для баяна музичних творів, написаних для скрипки соло; в цілісному виконавському аналізі Чакони Й. С. Баха, в показовому аналізі виконавського мистецтва В. Семенова; в обґрунтуванні процесу абрисного відтворення фактури (підрозділ «Ритмодинаміка виконавського інтонування» [9]), ін.

Конкретизації поняттєвої системи щодо специфіки фактури і, зокрема, – баянної, як доповнення до мовленого вище, присвячена дисертацію А. Черноіваненко «Фактура у визначенні виражальних засобів на баяні» [22] (наук. кер. О. М. Маркова, Одеса, 2001).

4. Проблеми створення репертуару.

У виконавському аналізі музичних творів у кандидатській і докторській дисертаціях М. А. Давидов використовує переважно музичні твори, написані для фортепіано, скрипки, що дає оптимальні виходи на формування художньої виконавської майстерності. Разом із тим це спонукає до роздумів щодо процесів створення оригінального баянного репертуару як фактора, утверджуючого чесноти й самобутність баянно-акордеонного мистецтва.

Тому дослідження А. Сташевського «Баянне мистецтво в Україні: тенденції розвитку, оригінальної музики та індивідуальне втілення жанрово-стильового аспекту у творчості Володимира Рунчака» [19] (наук. кер. О. І. Котляревська, Київ, 2004) можна розглядати як вельми суттєве доповнення й розвиток репертуарних проблем щодо еволюційного процесу створення оригінального баянного репертуару.

Дисертація А. Гончарова «Неофольклористичні тенденції у баянній творчості Володимира Зубицького» [5] (наук. кер. М. А. Давидов, Київ, 2006) є доповненням ідеї створення оригінального репертуару для баяна, а також утвердженням високої якості композиторської техніки, що спирається, з одного боку, на народний мелос як вираження української ментальності, а з другого – широко застосовуючи прийоми сучасного композиторського мовлення (зокрема авангарду).

Як розширення панорами традиційно використовуваних баянних засобів, детально викладених у першій главі докторської дисертації М. А. Давидова [9] було проведено дослідження І. Єргієва (учень М. А. Давидова у виконавській аспірантурі) на тему «Український «модерн-баян» як феномен світового мистецтва» [11] (дисертація на здобуття вченого ступеня кандидат мистецтвознавства, наук. кер. О. М. Маркова, Одеса, 2006). Дана проблема була поставлена дослідником з метою розширення стильової палітри баянного репертуару шляхом активізації написання для нього нової музики, заснованої на розширеній панoramі специфічних, суто баянних виражальних засобах, зокрема сонористичних, шумових, інтонаційних

(порушення температури) засобів разом із традиційним застосуванням баянної органіки і написання для баяна, саме на цій основі, оригінальних творів.

Підсумовуючи, відзначимо, що представлений матеріал, перш за все, характеризує М. А. Давидова як дослідника і, беззаперечно, всі якості, які виділяє О. Ю. Грезнева, безпосередньо можна віднести до його особистості. А саме: «особиста зацікавленість в розробці певних наукових проблем, висока мотивація, спрямованість здібностей на актуальні проблеми практики й теорії, чутливість і сприйнятливність до нового, спроможність до генерації ідей, критичний талант, ясна інтелектуальна позиція, високі вимоги до професійної майстерності, широта й різнобічність інтересів, цілеспрямованість, ентузіазм, працездатність тощо» [6, с. 49].

М. А. Давидов, будучи автором оригінальних ідей і методів, виконує управлінську морально-організуючу роль керівника школи. Підтвердженням цього є його багатоспектральна музично-громадська діяльність.

М. А. Давидов – активний музично-громадський діяч, популяризатор творчих здобутків у своєму жанрі, ініціатор і організатор багатьох проектів і заходів в Україні в галузі народних інструментів. Ним було ініційовано і проведено понад 12 науково-практичних конференцій, у тому числі три міжнародні – «Інструменти народів світу», «Музичне виконавство на рубежі століть», «Феномен школи в музично-виконавському мистецтві» (останні два проекти розроблено в співавторстві з В. Г. Сумароковою), що мали важливе значення для розвитку теорії музичного виконавства взагалі і сприяли становленню сучасного академічного народно-інструментального мистецтва шляхом консолідації регіональних шкіл у плані створення методологічно цілісної Української школи академічного народно-інструментального мистецтва, висвітленого в його підручнику «Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа)» [7].

Література

1. Бай Ю. Н. Теоретические основы совершенствования внутренней структуры

- музыкально-игровых движений баяниста : дис. ... канд. искусствоведения: 17.00.02 / Ю. Н. Бай. – К., 1986. – 182 с.
2. Білоус В. Психологічні аспекти формування виконавської художньої майстерності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / Владислава Білоус. – К., 2005. – 16 с.
  3. Брояко Н. Б. Теоретичні аспекти виконавської техніки бандуриста / Н. Б. Брояко. – Ів.-Франківськ, 1997. – 148 с.
  4. Гайсын Г. О. Гармоника и её разновидности в музыкальной культуре Казахстана : автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. искусствоведения: спец. 17.00.03 «Музыкальное искусство» / Г. О. Гайсын. – Ленинград, 1986. – 17 с.
  5. Гончаров А. О. Неофольклористичні тенденції у баянній творчості В. Зубицького: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / А. О. Гончаров. – Київ, 2006. – 17 с.
  6. Грезнева О. Ю. Научные школы (педагогический аспект) / О. Ю. Грезнева. – М., 2003. – 69 с.
  7. Давидов М. А. Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа) : підруч. [для студ. вищ. та серед. муз. навч. закл.] / М. А. Давидов. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2005. – 420 с.
  8. Давидов М. Теоретичні основи перекладення інструментальних творів для баяна / М. А. Давидов. – К.: Музична Україна, 1977. – 120 с.
  9. Давидов М. А. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста (акордеоніста) : підруч. [для вищ. та сер. муз. навч. закл.] / М. А. Давидов. – К. : Музична Україна, 2004. – 240 с.
  10. Дейнега В. Перекладення як процес переосмислення засобів оркестрової виразності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / В. Дейнега. – Одеса, 2006. – 20 с.

11. Єргієв І. Д. Український «модерн-баян» як феномен світового мистецтва : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17. 00. 03 «Музичне мистецтво» / І. Д. Єргієв. – Одеса, 2006. – 18 с.
12. Іванов Є. О. Академічне баянно-акордеонне мистецтво на Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / Євгеній Іванов. – К., 1995. – С. 5–11.
13. Калмиков С. Т. Баянний ансамблево-оркестровий інструменталізм в історичній стильовій проекції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / С. Т. Калмиков.– О., 2005. – 16 с.
14. Князєв В. Еволюція виконавської техніки Української баянної школи (друга половина ХХ століття) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / В. Князєв – К, 2005. – 20 с.
15. Михайленко М. Теоретичні основи формування виконавської техніки гітариста : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / М. Михайленко – К, 2004. – 16 с.
16. Панасюк І. Творча постать С. В. Баштана у контексті еволюції кобзарства другої половини ХХ століття (до питання про становлення київської бандурної школи) / І. Панасюк // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського : Музичне виконавство : [ред. М. А. Давидов, В. Г. Сумарокова]. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2003. – Вип. 26. – С. 45–59.
17. Самітов В. З. Теоретичні основи фахового мислення музиканта–виконавця як критерій професійної майстерності: монографія / В. З. Самітов. – Луцьк : ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2011. – 272 с.
18. Самитов В. З. Творческая направленность процесса совместной деятельности педагога и студента – как условие становления личностных качеств музыканта-исполнителя : дис. ... канд. искусствоведения : спец. 17. 00.02 «Музыкальное искусство» / В. З. Самитов– К., 1992. – 214 с.

19. Сташевський А. Баянне мистецтво в Україні: тенденції розвитку оригінальної музики та індивідуальне втілення жанрово-стильового аспекту у творчості Володимира Рунчака: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / А. Сташевський – К, 2004. – 20 с.
20. Трофимчук О. Темброва еволюція в українській народно-оркестровій музиці: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / О. Трофимчук. – К, 2007. – 20 с.
21. Фан Дин Тан. Гитарное искусство Вьетнама (в контексте мирового гитарного искусства): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / Фан Дин Тан. – К., 1996. – 19 с.
22. Черноіваненко А. Фактура у визначенні виражальних властивостей баянної музики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / А. Черноіваненко. – Одеса, 2001. – 20 с.
23. Шахов Г. Музыкально-творческое развитие руководителей художественной самодеятельности процессе обучения игре на народных инструментах, баяне и аккордеоне: дис. ... канд. искусствоведения: спец. 17.00.02 «Музыкальное искусство» / Г. Шахов – М., 1989. – 21 с.

Статья рассматривает научную школу Н. А. Давыдова как образовательную систему, которая является базовой структурой для подготовки высококвалифицированных музыкантов-исполнителей и научно-педагогических кадров в области народно-инструментального исполнительства.

Ключевые слова: научная школа, исполнительское музыковедение, Н. А. Давыдов.

The article examines the scientific school of N. Davidov as the educational system, which is the basic structure for the training of highly qualified musicians and pedagogical personnel in the field of folk instrumental performance.

Keywords: scientific school, performing musicology, N. Davydov.